

vascrum, ornamentorum sacrorumque monumentorum; in priori enim summa veneratione custodiebantur virga Aaron, tabulae legis, arca foederis, man divinitus datum et conservatum; cum sacra hæc objecta perierint in captivitate, nullum eorum fuit in secundo templo: porro nullus, præter Messiam, tantum honorem tantamque gloriam templo illi conferre potuit. 6° Denique plures rabbini, inter quos citantur Akiba, Aben-Esra, Maimonides, etc., has prophetias de Messia interpretati sunt. Ergo 2°.

Obj. Josephus, lib. 15 Antiq. cap. 11, testatur secundum templum majoribus sumptibus ab Herode fuisse exornatum quam a quovis alio antea: ergo sua magnificentia priori templo præcelluit.

R. Nego consequ. Josephus enim, dicendo Herodem majoribus sumptibus exornasse templum quam alii quilibet, loquitur tantum de principibus qui secundum templum a Zorobabel ædificatum decoraverant: non vero intendit magnificentiam hujus templi supra magnificentiam templi Salomonis extollere; narrant enim Herodem mille carros et decem millia peritissimorum opificum per octo annos ad templum reædificandum adhibuisse: atqui nulla est proportio inter hujusmodi sumptus et sumptus quibus exstructum est Salomonis templum; namque David, I Paral. xxii, centum millia talentorum auri, et millia millium talentorum argenti paraverat; Salomon vero, II Paral. ii, centum nonaginta millia virorum per septem annos adhibuit præter immensos labores quos jam fieri curaverat David, ad præparanda ligna, ferrum ad clavos, æs ad juncturas, ad lapides cædendos et poliendos. Ergo.

PARS TERTIA.

DE RELIGIONE CHRISTIANA.

Quamvis religio Christiana vera esse non possit quin sit divina, nec divina quin sit vera, sub duplici hoc respectu tamen considerari potest: igitur duplex hujus partis erit caput: primum erit de veritate religionis Christianæ; secundum, de ejus divinitate.

CAPUT PRIMUM.

DE VERITATE RELIGIONIS CHRISTIANÆ.

Religio Christiana est vera, si a Christo fuit instituta, et a discipulis ejus promulgata, prout in libris Novi Testamenti narratur. Licet igitur plurima et validissima aliunde afferri possint argumenta ad hujusmodi veritatem invicte demonstrandam, v. g. ex traditione, ex testimonio paganorum et Judæorum, sicut fecit *Bullet* in opere dicto: *Histoire de l'établissement du Christianisme tirée des seuls auteurs juifs et païens*, sufficit tamen probare libros Novi Testamenti esse authenticos, integros et veros; quod in triplici articulo præstabimus.

ARTICULUS PRIMUS.

DE LIBRORUM NOVI TESTAMENTI AUTHENTICITATE.

Illi libri sunt numero viginti septem, nempe quatuor *Evangelia*, *Actus Apostolorum*, quatuordecim *B. Pauli Epistolæ*, duæ *B. Petri*, una *B. Jacobi*, tres *B. Joannis*, una *B. Judæ*, et *Apocalypsis B. Joannis*. Quæstio est igitur an ab eis auctoribus quibus attribuuntur, et eo tempore ad quod referuntur, scripti fuerint.

PROPOSITIO.

Libri Novi Testamenti ab eis scripti sunt auctoribus quibus attribuuntur, et eo tempore ad quod referuntur.

Prob. Illud factum ut certissimum haberi debet quod constantissima omnium sæculorum fides testatur, alioquin nihil esset certum in historia: at constantissima omnium sæculorum fides testatur libros Novi Testamenti eos habuisse auctores quibus tribuuntur; in eo quippe consentiunt omnes scriptores catholici, hæretici et pagani.

1° *Catholici.* Increduli enim non negant eos in hac esse persuasione a tertio sæculo; atqui pariter constat eos in eadem persuasione semper fuisse; nam persuasio ista tam universalis esse non potuisset in tertio sæculo, si ab initio non exstisset. Præterea, sancti Patres et omnes ecclesiastici auctores qui in hoc intervallo scripserunt, v. g. S. Clemens B. Petri discipulus et successor, S. Ignatius, S. Polycarpus B. Joannis auditor, S. Justinus, S. Irænaeus, de diversis libris Novi Testamenti, præsertim de Evangeliiis, mentionem sæpe faciunt. Tertullianus, lib. de Præscript. c. 36: « Percurre, *inquit*, ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ authenticæ litteræ eorum (Apostolorum) recitantur, sonantes vocem, et repræsentantes faciem uniuscujusque. Proxima est tibi Achaia? habes Corinthum...; si non longe es a Macedonia, habes Philippas, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italiae adjaces, Romam.» Hæc Tertulliani verba indicant ipsa beati Pauli autographa tunc apud illas ecclesias adhuc servari, aut saltem Epistolas ejus in summa veneratione esse. Ergo 1°.

2° *Hæretici* catholicis unanimiter consentiunt in tribuendis libris Novi Testamenti eis auctoribus quorum nomine inscribuntur: quoad hæreticos tempore nostro existentes, nulla est difficultas; hos libros cultu religioso prosequuntur tanquam divinos, et iisdem ac nos tribuunt

auctoribus. Rejiciunt quidem Epistolam ad Hebræos, Epistolam B. Jacobi, secundam B. Petri, duas ultimas sancti Joannis et Apocalypsim: sed cum nihil illæ Epistolæ contineant quod non sit quoad substantiam in aliis libris, controversiam hic cum hæreticis non aggredimur; revera concludere possumus contra deistas, præsentibus hæreticos nobis esse concordēs circa librorum Novi Testamenti authenticitatem. Porro alii hæretici, etiam qui ad tempus Apostolorum magis approximabant, eandem constanter tenuerunt doctrinam, v. g. Ebionitæ, Marcionitæ, etc. Illorum intererat rejicere auctoritatem librorum quibus catholici eos refellebant: attamen illos tanquam suppositos non rejecerunt, nec ut dubios habuerunt; sed conabantur eorum sensum tum bene tum male in suas sententias detorquere. Ergo 2°.

3° Idem confessi sunt *pagani*. Plurimæ enim Celsi et Porphyrii reperiuntur objectiones apud Origenem contra religionem Christianam: noscuntur opera et dicta Juliani Apostatæ adversus eandem religionem; ea nobis transmisit S. Cyrillus Alexandrinus in suis libris contra hunc apostatam: at illi auctores nihil arguunt contra authenticitatem librorum Novi Testamenti, imo eos sine ambiguitate eidem ac nos tribuunt auctoribus, præsertim quatuor Evangelia. Sic Celsus multa ex Evangeliiis commemorat, quæ ex scriptis Apostolorum se decerpisse profitetur; sic Julianus, quando prohibuit ne Christiani humaniores edocerent litteras: « Satis ipsis fuerit, *inquit*, Lucam et Matthæum in Galilæorum cœtibus exponere.» Et iterum apud eundem Cyrill. t. 6: « Jesum quippe illum neque Paulus Deum dicere ausus est, neque Matthæus, neque Lucas, neque Marcus; sed bonus ille Joannes...» Ergo nullum habebant dubium circa authenticitatem prædictorum librorum. Ergo 3°.

Et vero, libri Novi Testamenti ut authentici haberi debent, si constat nullo tempore illos supponi potuisse: atqui constat, etc. Certum est enim eos in primo et in secundo sæculo exstisse, et tunc ut authenticos habitos fuisse: porro ante hoc tempus supponi non potuerunt;

nunquam enim omnes sibi persuadere potuissent eos ab Apostolis fuisse scriptos, hæretici et pagani illud non credidissent. Numquid Ecclesie Romanorum, Corinthiorum, etc., sibi persuadere potuissent se epistolas a B. Paulo accepisse, se eas retinere? quo pacto vel qua fascinatione adduci potuissent ad eas in tanto honore habendas, ut in publicis cœtibus eas legerent? Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Plures libri diu habiti sunt ut authentici, qui postea deprehensi sunt suppositi: ergo *a pari*, etc.

R. Nego conseq. et paritatem. Nam 1° hoc argumento similiter probaretur opera Virgilii, Horatii, Taciti, etc., fuisse supposita, et sic universalis admittendus esset pyrrhonismus: quod rationi evidenter repugnat.

2° Libri qui diu habiti sunt ut authentici, vel erant obscuri et parvi momenti, vel diu post auctores quibus tribuebantur prodierunt, vel quosdam præ se ferebant suppositionis characteres: unde contigit quod, ubi applicatae sunt sanæ critices regulæ, statim detecta sit eorum suppositio. At nihil horum existit respectu librorum Novi Testamenti: non sunt obscuri et parvi momenti, siquidem fundamentum religionis Christianæ continent; non diu post Apostolos quibus tribuuntur prodierunt, *ut probavimus*; nulla præ se ferunt suppositionis indicia, sed, e contra, eo magis apparent authentici quo severiori subiciuntur examini. Ergo.

Obj. 2°. In primis Ecclesie sæculis falsæ prodierunt Apocalypses, falsæ Apostolorum Epistolæ, falsaque eorum Acta et spuria Evangelia, quæ ad minus quinquaginta numerat doctissimus Albertus Fabricius. Ergo.

Nego conseq. et paritatem. Scripta enim sub nominibus Apostolorum aliorumque auctorum supposita, nunquam habita sunt in Ecclesia ut authentica, sed constanter ut fictitia rejecta sunt: Christiani ergo cæteros pariter rejecissent libros quos ut authenticos habemus, si præbuisent suppositionis characteres; hæc igitur objectio propo-

sitionem nostram confirmat, nedum aliquid roboris ipsi detrahat: nam si falsi inveniantur nummi, merito concluditur alios esse veros quibus falsi non sunt conformes: ergo *a pari* libri apocryphi supponunt alios esse genuinos, alioquin fideles hos ab illis nunquam distinxissent.

Insuper notandum omnia quæ in libris apocryphis scripta sunt, non ideo semper esse falsa; fieri enim potest ut liber sub alterius nomine suppositus nihil nisi verum contineat; fieri etiam potest ut plurima habeat vera et quosdam simul adjunctos contineat errores: sic Evangelia apocrypha pluribus in punctis cum quatuor Evangeliiis nostris concordant: ergo sub eo respectu illa confirmant.

Denique refert Tertullianus, lib. de Bapt. c. 17, quemdam presbyterum qui, ex pia fraude, falsa supposuerat acta sub nomine B. Pauli Apostoli, ab Ecclesia damnatum et a sacerdotio depositum fuisse: factum istud probat quanta tunc esset sollicitudo Ecclesie circa vera et falsa Apostolorum scripta: ergo similiter proscripsisset libros Novi Testamenti quos nunc habemus, si non effulsissent in illis evidèntia authenticitatis indicia.

Notandum tot non fuisse Evangelia apocrypha quot Fabricius numerat: nam, ut ipse observat, quædam sub diversis cognoscebantur titulis, prout ab hæreticis varia eis addita vel detracta erant: sic Evangelium secundum Matthæum dictum est Evangelium Matthæi, Evangelium Cerenthi, Evangelium Carpocratis, Evangelium duodecim Apostolorum, Evangelium secundum Hebræos, etc.

Inst. Saacti Patres Justino antiquiores pluries citant Evangelia apocrypha, et de quatuor Evangeliiis nostris nihil dicunt: ergo in primo et in secundo sæculo quatuor Evangelia nostra non magis habebantur ut authentica quam Evangelia quæ nunc cognoscuntur apocrypha.

R. Nego ant. Nam 1° Patres memorati quædam ex Evangeliiis apocryphis citare potuerunt, non quia in istis reperiebantur Evangeliiis, sed quia aliunde sciebant ea esse vera. 2° Probabile est eos dicta quæ citant, per traditionem oralem ab Apostolis accepisse. 3° Non multi sancti Patres, sed unus aut alter nonnulla et pauca citant

quæ ex Evangeliiis apocryphis excerpta esse videntur; *Freret enim, Examen des Apologistes de la religion*, t. 19, vel potius auctor pessimi hujus libri, duo tantum commemorat loca ex S. Clemente Romano et ex aliis Patribus; e contra tota series Patrum, saltem a S. Justino, quatuor Evangelia nostra agnoscit et laudat. 4° Falsum est Patres Justino antiquiores de Evangeliiis nostris nihil dicere; multa namque citant quæ non solum quoad sensum, sed etiam quoad similitudinem verborum in Evangeliiis nostris leguntur: hæc igitur agnoscebant Evangelia. Papias, teste Eusebio, ipsos nominat Apostolos tanquam Evangeliorum nostrorum auctores. Plures quidem alii Patres eos non nominant; at non magis nominant Prophetas quorum sententias referunt: atqui tamen non dubitandum est quin eos agnoverint tanquam auctores prophetiarum quæ ipsis attribuuntur: ergo.

Obj. 3°. Apud Matth. XXIII, 35, fit mentio Zachariæ prophætæ, filii Barachîæ, qui inter templum et altare fuit occisus: at ille Zacharias fuit occisus in obsidione Jerusalem post mortem S. Matthæi, ut constat ex Josepho, de Bello Judaico, l. 4, cap. 19: ergo Matthæus non est auctor Evangelii quod ipsi tribuitur.

R. 1°. *Nego min.* Nam in II Paral. XXIV, 20, legitur quemdam Zachariam, spiritu Dei indutum, a Judæis in templo fuisse occisum; forte de illo Christus loquitur; erat quidem filius Joiadæ, sed Joiada poterat simul appellari Barachias: sæpius enim Judæi duo habebant nomina. Plures alii in scriptura Veteris Testamenti inveniuntur Zachariæ prophætæ; quamvis non legatur eos in templo fuisse occisos, non repugnat unum ex eis sic mortuum esse, et Judæos tale factum per traditionem agnovisse. Ergo.

R. 2°. *Negari potest consequentia.* Nam S. Matthæus non loquitur a semetipso, simpliciter vero refert sententiam Christi: at Christus per anticipationem loqui potuit de futura occisione illius Zachariæ, filii Barachîæ, qui a Josepho repræsentatur tanquam vir illustris, virtutis et libertatis suæ patriæ amantissimus, rectæ conscientiæ, et

multis affluens divitiis: propter eximias suas qualitates odibilis factus est Judæis qui occiderunt illum in medio templi. Ergo. Plures auctores hanc interpretationem admittunt. Vide Jans. in *Evang.*; D. *Calmet*; de *Tillemont*, t. 1 *des Empereurs*, etc.

Obj. 4°. Soli Christiani authenticitatem librorum Novi Testamenti nobis testantur, sicque sunt testes in sua causa: atqui nullius testimonium in propria causa admittitur: ergo.

R. 1°. *Nego maj.* Nam ipsi pagani authenticitatem librorum Novi Testamenti agnoverunt, quamvis ipsorum maximi interesset eos negare. Unde *Duwoisin*, in opere cui titulus: *Autorité des livres du Nouveau Testament*, ait:

« Chose étrange! les incrédules modernes osent contester un fait dont les apostats et les philosophes du quatrième siècle étaient obligés de convenir. Ont-ils donc recouvré quelque ancien titre inconnu à l'empereur Julien? peuvent-ils se flatter de connaître mieux que lui les monuments de l'histoire ecclésiastique? Non, sans doute; mais, nous le disons à regret, dans la manière dont Julien combattait le christianisme, on entrevoit encore un reste de pudeur et de bonne foi qu'on cherchait en vain dans les écrits de nos philosophes. »

R. 2°. *Nego min.* Omnes enim populi terræ solent audiri in his quæ ad eorum regimen, constitutiones et leges pertinent; quia clare percipitur impossibile esse cunctos alicujus societatis homines simul ad hæc fingenda conspirasse: atqui libri Novi Testamenti ad regimen religionis Christianæ, ad illius constitutiones et leges pertinent; in his enim continentur dogmata fide credenda, sacramenta suscipienda et præcepta adimplenda, ut cœlestis obtineatur beatitudo, et summa vitetur miseria: ergo.

Præterea, antequam homines fierent Christiani, religioni pagana vel Judaica erant addicti, proindeque multis imbuti præjudiciis adversus facta Evangelica et omnes libros Novi Testamenti: ergo in sua causa non judicarent quando eorum authenticitatem admiserunt. Ergo.